

HØJESTERETS DOM

afsagt fredag den 9. september 2022

Sag 114/2021

(1. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Henrik Stagetorn, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Københavns Byret den 25. november 2020 (SS 1-16916/2020) og af Østre Landsrets 5. afdeling den 11. juni 2021 (S-3376-20).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Thomas Rørdam, Oliver Talevski, Kurt Rasmussen, Anne Louise Bormann og Jørgen Steen Sørensen.

Påstande

Dommen er anket af T med påstand om formildelse samt frifindelse for bestemmelsen om rettighedsfrakendelse.

Anklagemyndigheden har påstået formildelse af frihedsstraffen, forhøjelse af tillæggsbøden og stadfæstelse af bestemmelsen om rettighedsfrakendelse.

Supplerende sagsfremstilling

T har været anholdt og varetægtsfængslet fra den 22. maj 2020 til den 17. januar 2022.

Retsgrundlag

Lov nr. 349 af 2. april 2020 om ændring af bl.a. straffeloven

Ved lov nr. 349 af 2. april 2020 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven (skærpet straf for lovovertrædelser med baggrund i eller sammenhæng med covid-19 og blokering af hjemmesider, hvorfra der begås visse lovovertrædelser, som har baggrund i eller sammenhæng med covid-19) blev følgende bestemmelser indsat som § 81 d, stk. 1-3, i straffeloven:

”§ 81 d. Den straf, der er foreskrevet i denne lovs §§ 119-122, 133-134 b, 135, 144, 161 og 163, § 172, jf. § 171, stk. 1, § 189, § 247, stk. 2, § 263, stk. 1 og stk. 3, jf. stk. 1, § 263 a, § 285, stk. 1, jf. §§ 276, 276 a, 278, 279, 279 a, 280, 281, 282 og 283, § 286, jf. §§ 276, 276 a, 278, 279, 279 a, 280, 281, 282 og 283, § 287, stk. 1, jf. §§ 276, 276 a, 278, 279, 279 a, 280, 281, 282 og 283, samt §§ 288-290, 290 a og 293, § 299, stk. 2, og §§ 300 a, 301 og 303, kan forhøjes indtil det dobbelte, hvis lovovertrædelser har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

Stk. 2. Har en af de i stk. 1 nævnte lovovertrædelser fundet sted under sådanne omstændigheder, at der uberettiget er opnået eller søgt opnået lån, kredit, støtte, tilskud eller lignende kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien, kan straffen forhøjes således, at den bliver fire gange så høj.

Stk. 3. Ved udmåling af tillægsbøde efter § 50, stk. 2, i forbindelse med overtrædelser omfattet af stk. 2 skal der lægges vægt på den opnåede eller tilsigtede vinding.”

Bestemmelsen i § 81 d trådte i kraft den 2. april 2020.

Af forarbejderne til § 81 d, stk. 1, fremgår bl.a. (Folketingstidende 2019-20, tillæg A, lovforslag L 157, s. 13 f.):

”Det er en betingelse, at den pågældende lovovertrædelse har baggrund i eller sammenhæng med ‘covid-19-epidemien i Danmark’.

...

Det vil bero på en konkret vurdering af den begåede lovovertrædelse, herunder særligt overtrædelsens karakter, formål og kontekst, om betingelsen er opfyldt. Det må dog i almindelighed antages, at en overtrædelse af de i den foreslåede § 81 d, stk. 1, nævnte bestemmelser har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark, hvis overtrædelser vedrører hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien eller værnemidler såsom håndsprit og mundbind eller andre knappe ressourcer i den aktuelle situation.

...

Det forudsættes samtidig med lovforslaget, at straffniveauet for de i den foreslåede § 81 d, stk. 1, nævnte lovovertrædelser forhøjes til omkring det dobbelte i forhold til den straf, der ville være fastsat af domstolene for tilsvarende overtrædelser, der ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark. Der vil dog ikke kunne idømmes fængsel på tid over 20 år, jf. straffelovens § 33, stk. 2.”

Af forarbejderne til stk. 2 fremgår bl.a. (a.st., s. 15 ff.):

”Det foreslås i § 81 d, stk. 2, at straffen for en af de i stk. 1 nævnte lovovertrædelser forhøjes således, at den bliver fire gange så høj, hvis lovovertrædelsen har fundet sted under sådanne omstændigheder, at der uberettiget er opnået eller søgt opnået lån, kredit, støtte, tilskud eller lignende kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien. Forslaget indebærer herved, at straffen for sådanne lovovertrædelser kan blive fire gange så høj.

Det forudsættes samtidig med lovforslaget, at straffniveauet for de i stk. 1 nævnte lovovertrædelser i relation til hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien bliver fire gange så højt i forhold til den straf, der ville være fastsat af domstolene for tilsvarende overtrædelser, der ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark. Der vil dog ikke kunne idømmes fængsel på tid over 20 år, jf. straffelovens § 33, stk. 2.

Begrebet ’hjelpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien’ dækker over de erhvervs- og jobrettede tiltag mv., som regeringen har lanceret med henblik på at afbøde de negative økonomiske konsekvenser af spredningen af covid-19 for danske lønmodtagere, arbejdspladser og virksomheder. Begrebet er dynamisk og omfatter såvel de allerede lancerede hjælpepakker, som hjælpepakker, der måtte blive lanceret på et senere tidspunkt.

...

Den foreslåede § 81 d, stk. 2, omfatter enhver lovovertrædelse, der har fundet sted under sådanne omstændigheder, at der uberettiget er opnået eller søgt opnået lån, kredit, støtte, tilskud eller lignende kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien. Bestemmelsen vil derfor også kunne være overtrådt, hvis en person eller virksomhed har afgivet urigtige eller vildledende oplysninger eller fortiet oplysninger med forsæt til svigagtigt at opnå kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien, uanset om kompensationen hermed er opnået.”

Af forarbejderne til stk. 3 fremgår bl.a. (a.st., s. 17):

”Efter retspraksis udmåles der sædvanligvis en tillægsbøde efter straffelovens § 50, stk. 2, ved sanktionering af visse former for økonomisk kriminalitet, hvor fængselsstraf anvendes. Det gælder eksempelvis for forsætlig skatte- og afgiftssvig, hvor tillægsbøden sædvanligvis udmåles svarende til de unddragne skatter og afgifter.

Det forudsættes, at der ved alle lovovertrædelser med baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark, hvor en person uberettiget har opnået eller søgt at opnå lån, kredit, støtte, tilskud eller lignende kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien og derigennem har opnået eller tilsigtet at opnå en økonomisk vinding for sig selv eller andre, skal udmåles en bøde som tillægsstraf. En bøde skal således almindeligvis idømmes som tillægsstraf i

alle tilfælde, hvor en fysisk person idømmes en betinget eller ubetinget fængselsstraf. Tillægsbøden skal beregnes med udgangspunkt i den opnåede eller tilsigtede vinding og fastsættes i overensstemmelse med strafskærpselen i stk. 2.

...

Forhøjelse af bøden skal ikke modsvares af en mindre fængselsstraf, og idømmelse af en tillægsbøde skal i almindelighed ikke afhænge af den tiltalte persons betalings-
evne.

Som eksempel kan nævnes, at en økonomidirektør i en virksomhed har opnået en økonomisk vinding på 1 mio. kr. til virksomheden ved uberettiget at opnå støtte fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien. Et sådant tilfælde vil som udgangspunkt efter praksis skulle sanktioneres med fængselsstraf og en tillægsbøde på 1 mio. kr. Med lovforslaget forudsættes det, at der fremover almindeligvis skal idømmes en fængselsstraf, der er fire gange så høj, og en tillægsbøde på 4 mio. kr. til økonomidirektøren parallelt med fastsættelse af en bøde og konfiskation af den opnåede vinding hos virksomheden.”

Det fremgår af § 4, stk. 4, i ændringsloven, at bestemmelsen i § 81 d ophæves den 1. marts 2021. Om dette spørgsmål anføres i forarbejderne bl.a. (a.st., s. 10 f.):

”Det foreslås, at den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 81 d ophæves den 1. marts 2021. Forslaget om en sådan såkaldt ”solnedgangsklausul” indebærer, at bestemmelsen automatisk ophæves, medmindre Folketinget forinden beslutter at forlænge dens gyldighedsperiode.

...

Retsvirkningen af ophævelsen vil være, at strafskærpselserne i den foreslåede § 81 d ikke længere finder anvendelse fra den 1. marts 2021, således at straffen herefter igen skal udmåles efter de retningslinjer, som gælder i dag.

For så vidt angår overtrædelser, der begås inden, men pådømmes efter den 1. marts 2021, bemærkes det, at udgangspunktet efter den almindelige regel i straffelovens § 3, stk. 1, er, at spørgsmålet om strafbarhed og straffastsættelse skal afgøres efter den på pådømmelsestidspunktet gældende lov. Pådømmelsestidspunktets lov skal dog ikke lægges til grund, hvis ophøret af gerningstidens lov beror på ydre, strafskylden uvedkommende forhold, jf. bestemmelsens stk. 1, 2. pkt.

...

Baggrunden for, at loven ophæves den 1. marts 2021, er ... at det forudsættes, at der forud for en eventuel videreførelse af loven foretages en vurdering af, om det på baggrund af den faktiske situation i relation til covid-19-epidemien i Danmark er relevant at videreføre lovens bestemmelser. Forslaget er dermed ikke udtryk for, at der fra tidspunktet for lovens ophævelse er en ændret vurdering af strafværdigheden af de strafbare forhold, men for at det forudsættes, at der foretages en vurdering af, om det – på grund af de faktiske forhold – er relevant at videreføre bestemmelserne.

Den skærpede straf forudsættes på denne baggrund at gælde for sager om overtrædelse af de i den foreslåede § 81 d, stk. 1, nævnte bestemmelser, der er begået efter lovens ikrafttræden og forud for dens ophævelse, uanset om sagerne pådømmes efter den 1. marts 2021...”

Lov nr. 289 af 27. februar 2021 om ændring af bl.a. straffeloven

Ved lov nr. 289 af 27. februar 2021 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven (udskydelse af solnedgangsklausul) blev det bestemt, at straffelovens § 81 d ikke – som ellers fastsat ved lovændringen i 2020 – ophæves den 1. marts 2021, men først den 1. januar 2022.

Af forarbejderne til loven fremgår bl.a. (Folketingstidende 2020-21, tillæg A, lovforslag L 136, s. 6):

”Sammenfattende er det Justitsministeriets vurdering, at det danske samfund i en overskuelig fremtid fortsat ser ind i et kriminalitetsbillede, som svarer til det, der i foråret 2020 nødvendiggjorde lov nr. 349 af 2. april 2019. Efter ministeriets opfattelse er der således – i lyset af den fortsat usikre situation vedrørende covid-19 i Danmark – behov for foreløbigt at videreføre de regler, der blev indført med loven.

Det foreslås på denne baggrund, at solnedgangsklausulen i lovens § 4, stk. 4, udskydes, således at bestemmelserne i straffelovens § 81 d, retsplejelovens § 791 d, stk. 1, 2. pkt., og stk. 6, og udlændingelovens § 22, nr. 9, ophæves automatisk den 1. januar 2022.

Ved valget af denne dato lægger Justitsministeriet på den ene side vægt på, at de omfattede bestemmelser ikke bør gælde i længere tid, end de faktiske forhold i relation til covid-19-epidemien tilsiger. På den anden side lægger ministeriet vægt på, at situationen fortsat er usikker, og at Folketinget bør have tid og reel mulighed for – inden for en ordinær folketingssamling – at vurdere det fortsatte behov for bestemmelserne, herunder i lyset af en eventuel udvikling i efteråret 2021.

Ændringen vil have den effekt, at de pågældende bestemmelser vil være gældende frem til den 1. januar 2022, hvor de automatisk ophæves, medmindre Folketinget forinden beslutter at forlænge gyldighedsperioden. Dette indebærer, at Folketinget inden den 1. januar 2022 igen skal tage stilling til, om covid-19-epidemien og kriminalitetsbilledet fortsat vurderes at nødvendiggøre en opretholdelse af lovens bestemmelser.”

Lov nr. 893 af 21. juni 2022 om ændring af bl.a. straffeloven

Ved lov nr. 893 af 21. juni 2022 om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf mv., straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love (opfølgning på flerårsaftalen om kriminalforsorgens

økonomi 2022-2025 mv.) blev følgende bestemmelser indsat som § 4, stk. 4 og 5, i ændringsloven fra 2020:

”Stk. 4. Ved pådømmelse fra og med den 1. juli 2022 af forhold omfattet af straffelovens § 81 d, stk. 1, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, skal der ikke ske straffeskærpelse efter straffelovens § 81 d, stk. 2, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1.

Stk. 5. Straffelovens § 81 d, stk. 3, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, finder uanset stk. 4 fortsat anvendelse.”

Af forarbejderne til loven fremgår bl.a. (Folketingstidende 2021-22, tillæg A, lovforslag L 180, s. 92 ff.):

”2.5.1. Gældende ret

2.5.1.1. Straffelovens § 81 d’s gyldighed i tid

Ved § 1, nr. 1, i lov nr. 349 af 2. april 2020 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven (Skærpet straf for lovovertrædelser med baggrund i eller sammenhæng med covid-19 og blokering af hjemmesider, hvorfra der begås visse lovovertrædelser, som har baggrund i eller sammenhæng med covid-19) vedtog Folketinget bl.a. at indsætte en ny § 81 d i straffeloven.

...

Det fulgte af en solnedgangsklausul i § 4, stk. 4, i lov nr. 349 af 2. april 2020, at bl.a. bestemmelsen i straffelovens § 81 d skulle ophæves den 1. marts 2021. Ved lov nr. 289 af 27. februar 2021 om ændring af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og udlændingeloven (Udskydelse af solnedgangsklausul) blev solnedgangsklausulen imidlertid ændret, så straffelovens § 81 d forblev i kraft indtil den 1. januar 2022.

Den 1. januar 2022 blev straffelovens § 81 d ophævet. Det er imidlertid i forarbejderne til solnedgangsklausulen forudsat, at straffeskærpelserne i straffelovens § 81 d fortsat vil gælde for sager om forhold omfattet af bestemmelsen, der er begået efter ikrafttræden af, men forud for ophævelsen af § 81 d, uanset om sagen pådømmes efter ophævelsen heraf. Der henvises til Folketingstidende 2019-20, tillæg A, L 157 som fremsat, side 18.

...

2.5.2. Justitsministeriets overvejelser

Kriminalforsorgen står i en situation, hvor der er for få fængselspladser, og hvor virkningen af straffeskærpelserne vedrørende covid-19-relateret kriminalitet forventes at forværre belægspresset i kriminalforsorgen betydeligt i de kommende år. Aftaloppartierne er som en del af aftalen om kriminalforsorgens økonomi 2022-2025 på den baggrund enige om, at ordningen hvorefter personer, som har svindlet med hjælpepakker, og som derfor kan få skærpet straffen til det firedobbelte, skal ændres, så de pågældende i stedet kan få skærpet straffen til det dobbelte.

Initiativet har til formål delvis at imødegå det betydelige pres på belægget i kriminalforsorgen, der følger af den nu ophævede § 81 d, stk. 2, i straffeloven. Det forventes, at der de kommende år vil blive afsagt domme om ca. 850 forhold, der er begået før ophævelsen af straffelovens § 81 d, som er omfattet af bestemmelsens stk. 2, og som må forventes at medføre en ganske markant straf for de pågældende.

Det er således nødvendigt at tage skridt til at lette presset på belægget i kriminalforsorgen. Samtidig skal svindel m.v. med hjælpepakker fortsat mødes med hård konsekvens af retssystemet.

Justitsministeriet finder, at initiativet bør gennemføres ved en ændring af lov nr. 349 af 2. april 2020.

Formålet med ændringen er, at personer, der har begået svindel m.v. med hjælpepakker, mens straffelovens § 81 d fortsat var i kraft, men som endnu ikke har modtaget endelig dom herfor, skal kunne idømmes indtil dobbelt – frem for indtil firedobbelt – straf i forhold til den straf, der ville være idømt for tilsvarende forhold, der ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark. Samtidig er det hensigten, at sådanne personer fortsat skal kunne idømmes tillægsbøder, der er fire gange så høje som den tillægsbøde, de pågældende ville være idømt i sager, der ikke omhandler svindel m.v. med hjælpepakker.

...

2.5.3. Den foreslåede ordning

For det første foreslås det, at der ved pådømmelse fra og med 1. juli 2022 af forhold omfattet af lovens § 1, nr. 1, dvs. omfattet af den nu ophævede § 81 d i straffeloven, ikke skal ske strafskærpelse efter straffelovens § 81 d, stk. 2, som affattet ved lovens § 1, nr. 1.

Reglen i straffelovens § 81 d, stk. 2, omfatter lovovertrædelser, der er omfattet af § 81 d, stk. 1, som har fundet sted under sådanne omstændigheder, at der uberettiget er opnået eller søgt opnået lån, kredit, støtte, tilskud eller lignende kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien.

Forslaget vil have virkning for straffesager om sådanne forhold, som er begået, mens straffelovens § 81 d var i kraft, og hvor der endnu ikke er afsagt endelig dom på tidspunktet for nærværende lovforslags ikrafttræden. Ved pådømmelsen af disse forhold vil domstolene – i stedet for strafskærpelsesreglen i straffelovens § 81 d, stk. 2 – alene skulle anvende strafskærpelsesreglen i straffelovens § 81 d, stk. 1, som denne bestemmelse var affattet efter § 1, nr. 1, i lov nr. 349 af 2. april 2020.

Virksomheden heraf vil være, at straffen som udgangspunkt vil skulle forhøjes til omkring det dobbelte – og altså ikke det firedobbelte – i forhold til den straf, der ville være fastsat af domstolene for tilsvarende overtrædelser, der ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

...

Det foreslås for det andet, at straffelovens § 81 d, stk. 3, som affattet ved § 1, nr. 1, i lov nr. 349 af 2. april 2020, fortsat finder anvendelse på pådømmelsen af ovennævnte forhold fra og med lovens ikrafttræden.

Straffelovens § 81 d, stk. 3, omhandler udmålingen af tillægsbøder efter straffelovens § 50, stk. 2, i sager omfattet af straffelovens § 81 d, stk. 2.

Forslaget vil have virkning for forhold omfattet af straffelovens § 81 d, der er begået, mens bestemmelsen stadig var i kraft, hvorom der på tidspunktet for nærværende lovforslags ikrafttræden ikke er afsagt endelig dom, og som uden dette lovforslag ville skulle være behandlet efter straffelovens § 81 d, stk. 2.

I sager vedrørende sådanne forhold vil der fortsat skulle idømmes en tillægsbøde efter straffelovens § 50, stk. 2. Tilsvarende forudsættes det fortsat – uanset at der skal ses bort fra strafskærpelsesreglen i straffelovens § 81 d, stk. 2 – at tillægsbøden som udgangspunkt skal forhøjes til det firedobbelte i forhold til praksis om forhold, der ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark, dvs. til det firedobbelte af den opnåede eller tilsigtede vinding.”

Anbringender

T har anført navnlig, at frihedsstraffen efter lovændringen i 2022 alene skal fastsættes til omkring det dobbelte i forhold til praksis i sager, der ikke har sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

Ved fastsættelse af frihedsstraffen må der lægges vægt på, at ansøgningerne om støtte er indgivet på vegne af selskaber og foreninger, hvor der ikke er tilsigtet personlig vinding, ligesom det bør indgå, at der ikke blev udbetalt noget beløb. Det må også indgå, at han er 59 år og ustraffet med gode personlige forhold. Straffen bør herefter fastsættes til fængsel i højst 2 år. Der er tale om et særligt forløb, hvor retsgrundlaget har ændret sig siden landsrettens dom, og straffen bør efter straffelovens § 86, stk. 1, 5. pkt., anses for udstået med varetægtsfængslingen.

Efter praksis før straffelovens § 81 d blev der ikke fastsat tillægsbøder i sager af den foreliggende karakter, og der skal derfor heller ikke i hans sag fastsættes tillægsbøde for så vidt angår forhold, der ligger forud for, at § 81 d trådte i kraft. Med hensyn til forhold efter bestemmelsens ikrafttræden bør tillægsbøden fastsættes til det tredobbelte af de pågældende beløb, og den kan i hvert fald ikke overstige 2.375.000 kr. svarende til det firedobbelte.

Der er ikke grundlag for rettighedsfrakendelse. Der er tale om ansøgninger indgivet inden for en kort periode, og det samlede beløbs størrelse giver ikke grundlag for, at der er nærliggende fare for fremtidigt misbrug. Det understøttes også af, at han er ustraffet.

Anklagemyndigheden har vedrørende formildelse af frihedsstraffen anført navnlig, at det følger af lovændringen i 2022, at straffen for T som udgangspunkt alene skal forhøjes til omkring det dobbelte i forhold til den straf, der ville være fastsat for tilsvarende overtrædelser, som ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

Straffen for svig med offentlige midler i størrelsesordenen 1,6 mio. kr. udmåles efter praksis normalt i niveauet omkring 2 års fængsel. Der skal i skærpende retning lægges vægt på, at Ts forhold omfattede mange enheder og personer og flere forskellige støtteordninger. Det må samtidig indgå, at en del af forholdene er begået, inden straffelovens § 81 d trådte i kraft. Frihedsstraffen bør samlet set fastsættes til fængsel i ikke under 3 år.

Tillægsbøden bør fastsættes således, at de beløb, som T søgte om, mens § 81 d var i kraft, omfattes af princippet om firedobling, mens de øvrige beløb kun tæller én gang. Det indebærer, at tillægsbøden skal forhøjes til 3.450.000 kr. Ts betalingsevne skal ikke tillægges betydning.

Der er grundlag for rettighedsfrakendelse. T handlede på vegne af fem forskellige virksomheder og foreninger, han søgte om lønkompensation til i alt 17 personer, som han urigtigt angav som ansatte, og han søgte om støtte efter tre forskellige hjælpepakker. Det må også indgå, at han søgte at opnå en økonomisk vinding på godt 1,6 mio. kr. Karakteren og omfanget af hans kriminalitet begrundet nærliggende fare for misbrug af stilling.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

T er ved landsrettens dom fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 289 a, stk. 1, jf. stk. 4, jf. § 289, og § 171, jf. § 172, stk. 2, ved i forbindelse med ansøgninger om bl.a. lønkompensation efter reglerne om virksomheder i økonomisk krise som følge af covid-19 at

have givet urigtige eller vildledende oplysninger til Erhvervsstyrelsen og i den forbindelse gjort brug af falske ansættelseskontrakter.

Landsretten har efter de nu ophævede bestemmelser i straffelovens § 81 d, stk. 2 og 3, fastsat straffen til fængsel i 3 år og 6 måneder og en tillægsbøde på 3.400.000 kr. Endvidere har landsretten efter straffelovens § 79, stk. 2, 2. pkt., jf. stk. 3, for en periode af 5 år frakendt T retten til at deltage i ledelsen af en erhvervsvirksomhed uden at hæfte personligt og ubegrænset for virksomhedens forpligtelser.

For Højesteret angår sagen udmåling af frihedsstraf, fastsættelse af tillægsbøde samt spørgsmål om rettighedsfrakendelse.

Generelt om retsgrundlaget

Ved lov nr. 349 af 2. april 2020 om ændring af bl.a. straffeloven blev der som straffelovens § 81 d indsat bestemmelser om skærpet straf for lovovertrædelser med baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

Det fulgte af § 81 d, stk. 1, at straffen for overtrædelse af nærmere angivne bestemmelser i straffeloven kunne forhøjes indtil det dobbelte, hvis lovovertrædelsen havde baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark. Hvis overtrædelsen havde fundet sted under sådanne omstændigheder, at der uberettiget var opnået eller søgt opnået lån, kredit, støtte, tilskud eller lignende kompensation fra hjælpepakker til imødegåelse af skadevirkninger ved covid-19-epidemien, fulgte det af bestemmelsen i stk. 2, at straffen kunne forhøjes således, at den blev fire gange så høj. Af bestemmelsen i stk. 3 fulgte, at der ved udmåling af tillægsbøde efter straffelovens § 50, stk. 2, i forbindelse med overtrædelser omfattet af § 81 d, stk. 2, skulle lægges vægt på den opnåede eller tilsigtede vinding.

Af forarbejderne til 81 d, stk. 1, fremgik, at strafniveauet for lovovertrædelser omfattet af denne bestemmelse forudsattes forhøjet til omkring det dobbelte i forhold til den straf, der ville være fastsat af domstolene for tilsvarende overtrædelser, der ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark. Af forarbejderne til stk. 2 fulgte, at strafniveauet for lovovertrædelser omfattet af denne bestemmelse forudsattes at være fire gange så højt i forhold til den straf, der ville være fastsat af domstolene for de nævnte tilsvarende over-

trædelser. Det samme udgangspunkt om firedobling fulgte af forarbejderne til bestemmelsen i stk. 3 med hensyn til tillægsbøde i forbindelse med lovovertrædelser omfattet af stk. 2, og det var forudsat, at tillægsbøde almindeligvis skulle idømmes som tillægsstraf i alle tilfælde, hvor en fysisk person idømmes betinget eller ubetinget fængselsstraf.

Bestemmelsen i § 81 d skulle efter § 4, stk. 4, i ændringsloven fra 2020 ophæves den 1. marts 2021. I forarbejderne til bestemmelsen var det forudsat, at den skærpede straf skulle gælde også i sager, der først blev pådømt efter den 1. marts 2021, men hvor forholdet var begået inden dette tidspunkt. Der blev i den forbindelse henvist til straffelovens § 3, stk. 1, 2. pkt., om tilfælde, hvor ophøret af en straffebestemmelse beror på ydre, strafskylden uvedkommende forhold.

Ved lov nr. 289 af 27. februar 2021 om ændring af bl.a. straffeloven blev tidspunktet for ophævelse af § 81 d ændret til den 1. januar 2022. Bestemmelsen er herefter ophævet fra dette tidspunkt, men den anførte forudsætning i 2020-loven om strafudmåling i sager, der pådømmes efter ophævelsen, må anses for opretholdt.

Ved lov nr. 893 af 21. juni 2022 om ændring af bl.a. straffeloven er der af hensyn til belægsforholdene i Kriminalforsorgens institutioner fastsat en særlig ordning med hensyn til straf for forhold omfattet af straffelovens § 81 d, stk. 1, der pådømmes fra og med den 1. juli 2022 (men er begået, mens § 81 d var i kraft). I sådanne forhold skal der ikke ske strafskærpelse efter § 81 d, stk. 2, mens bestemmelsen i § 81 d, stk. 3, fortsat skal finde anvendelse. I lovens forarbejder er det forudsat, at der i stedet for efter § 81 d, stk. 2, alene skal ske skærpelse efter stk. 1, dvs. som udgangspunkt til omkring det dobbelte i forhold til den straf, der ville være fastsat af domstolene for tilsvarende overtrædelser, som ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark.

Højesteret bemærker, at ophævelsen af straffelovens § 81 d den 1. januar 2022 bygger på den såkaldte ”solnedgangsklausul” i 2020-lovens § 4, stk. 4 (som ændret ved 2021-loven), dvs. på lovgivningsmagts vurdering af, hvor længe det i lyset af covid-19-epidemien i Danmark var nødvendigt at opretholde den særlige strafskærpelse. Ophøret af bestemmelsens gyldighed beror derfor på ydre, strafskylden uvedkommende forhold. Det følger herefter af straffelovens § 3, stk. 1, 2. pkt. – som også forudsat i forarbejderne til 2020-loven – at forhold, der er begå-

et, mens § 81 d var i kraft, men som pådømmes efter dette tidspunkt, skal bedømmes efter § 81 d. Særligt for sager, der pådømmes efter den 1. juli 2022, gælder som følge af lovændringen i 2022, at der ikke skal ske strafskærpelse efter § 81 d, stk. 2, mens § 81 d, stk. 1 og 3, fortsat skal anvendes.

Ts sag

Forhold 1, 2 og 4 i Ts sag angår samlet svig for ca. 1,1 mio. kr. og er begået, inden straffelovens § 81 d trådte i kraft.

Forhold 3 og 5 angår samlet svig for ca. 600.000 kr. og er begået, mens § 81 d var i kraft. Forholdene er omfattet af § 81 d, stk. 2, jf. stk. 1. Da sagen først pådømmes endeligt ved Højesterets dom, skal der imidlertid tages højde for det, der følger af lovændringen i 2022. Det indebærer, at udgangspunktet for udmåling af frihedsstraf er en fordobling – og ikke en fire-dobling – i forhold til den straf, der ville være fastsat for tilsvarende overtrædelser, som ikke har baggrund i eller sammenhæng med covid-19-epidemien i Danmark, mens tillægsbøden skal fastsættes i overensstemmelse med § 81 d, stk. 3, som affattet ved lovændringen i 2020.

Med hensyn til fastsættelse af frihedsstraf finder Højesteret, at der udover det anførte må lægges vægt på karakteren af de begåede forhold, herunder at T adskillige gange søgte om tilskud på vegne af forskellige selskaber og foreninger med angivelse af en lang række personer og efter forskellige støtteordninger. Det kan ikke tillægges betydning, at det ikke lykkedes at få udbetalt noget beløb. Højesteret finder herefter, at frihedsstraffen bør fastsættes til fængsel i 2 år, som ikke kan anses for udstået ved varetægtsfængslingen.

Med hensyn til fastsættelse af tillægsbøde kan det ikke forud for indførelsen af straffelovens § 81 d anses at have været praksis efter straffelovens § 50, stk. 2, at idømme tillægsbøde i sager, der kan sidestilles med den foreliggende. Som følge heraf er der ikke grundlag for tillægsbøde med hensyn til de beløb, der angår perioden forud for ikrafttrædelsen af § 81 d. For så vidt angår de øvrige beløb finder Højesteret, at tillægsbøden i overensstemmelse med forarbejderne til § 81 d, stk. 3, og lovændringen i 2022 bør fastsættes til det firedobbelte af den tilsigtede vinding, dvs. 2.375.000 kr.

Højesteret tiltræder, at der er grundlag for rettighedsfrakendelse som sket.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes med de ændringer, at T straffes med fængsel i 2 år, og at tillægsgbøden fastsættes til 2.375.000 kr. med forvandlingsstraf som fastsat af landsretten.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for landsret og Højesteret.